

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Son 1/S. Jild 4.

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/1 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Ҳожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолiddиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудир;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Қаюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабобевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сейтов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

МУНДАРИЖА**07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ**

<i>Fayziyev O'rinboy Toshmuhammad o'g'li</i> O'ZBEKISTONDA ALOHIDA TA'LIM EHTIYOJIGA EGA BO'LGAN INSONLARNI IJTIMOIIY HIMOYALASH SOHASIDAGI ISLOHOTLAR	9-16
<i>Эсонов Зиёдбек Юлдашевич</i> ФАРФОНА ВОДИЙСИ МИНГ ЎЗБЕК УРУФИ МАНБАЛАРИ ТАРИХИДАН	17-22
<i>Rajarov Mardonbek Qosimboy o'g'li</i> AFRIG'IYALAR SULOLASI TARIXINING TURK TILLI TADQIQOTLARDA YORITILISHI	23-26
<i>Исмоилова Нигорахон Усмонжановна</i> НАЛИВКИН И ЕГО СВЕДЕНИЯ О ТУЗЕМНОЙ ЖЕНЩИНЕ	27-34
<i>Мирхакимова Феруза Холдоржон кизи</i> ВЗГЛЯД В ИСТОРИЮ МЕМОРИАЛЬНОГО МУЗЕЯ САДРИДДИН АЙНИ	35-40

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

<i>Zhao Rong</i> RESEARCH ON THE CONSTRUCTION OF CORE CURRICULUM STANDARDS FOR CROSS- BORDER E-COMMERCE MAJORS BASED ON HIGHER VOCATIONAL EDUCATION IN INNER MONGOLIA	41-48
<i>Husanboyev Sadafbek Yorqinjon o'g'li</i> FARG'ONA VILOYATIDA AGROTURIZM FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA RESURS SALONIYATINI VAHOLASH	49-58
<i>Malikova Gulhayo Turdali qizi</i> TIJORAT BANKLARDA INVESTITSION FAOLIYAT TAHLILI	59-64
<i>Maxmudov Anvarjon</i> SOLIQ HUQUQBUZARLIKLARINI TARKIBI, SHAKLLANISH MANBALARI VA ULARNI IQTISODIY MONIYATI	65-75
<i>Мухитдинов Ахрор</i> РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТДА ЯГОНА МАРКАЗЛАШГАН ДИСПЕТЧЕРЛИК ХИЗМАТИНИНГ САМАРАДОРЛИГИНИ БАҲОЛАШ УСУЛЛАРИ	76-82
<i>Jurayev Xusan Atamuratovich</i> KORXONANI MOLIYAVIY SOG'LOMLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	83-89
<i>Butunov Shaymardan Berdiyrovich</i> NOANIQLIK ORQALI HARAKAT QILISH: IQTISODIY BEQARORLIK SHAROITIDA MOLIYAVIY TAHLIL	90-96
<i>Islomova Mohlaroyim Inomjon qizi, Ortiqova So'g'diyona Abdusodiq qizi, Abdurahimova Zulhumor Azimjon qizi</i> TURIZM XIZMATLAR SOHASIDA RAQAMLI TEXNANOLOGIYALARNI QO'LLASH	97-103
<i>Содиқов Анвар</i> ЎЗБЕКИСТОН ЭКСПОРТ САЛОҲИЯТИ ИСТИҚБОЛЛАРИНИ КЎП ОМИЛЛИ ЭКОНОМЕТРИК МОДЕЛЛАР АСОСИДА БАҲОЛАШ ВА МУҚОБИЛ СЦЕНАРИЙЛАРИНИ АНИҚЛАШ...	104-116

Norov Asror Egamberdiyevich, Fazliddinov Shohruh Shamsiddinovich
O'ZBEKISTONDA DOKTORANTURA FAOLIYATI YO'LGA QO'YILGAN OLIY TA'LIM VA ILMIY
TADQIQOT MUASSASALARI 117-122

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Эшонкулова Нуржахон Абдужабборовна
ГЛОБАЛЛАШУВ ШАРОИТЛАРИДА ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ТРАНСФОРМАЦИЯСИ:
ИЖТИМОЙ-ФАЛСАФИЙ ТАҲЛИЛ 123-130

Khalilova Shakhlo Abdurashitovna
IBN SINA AND HIS CONTRIBUTION TO SPIRITUAL AND MORAL EDUCATION: RETHINKING
THE HERITAGE OF EASTERN THINKERS 131-136

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Saidov Hakim G'ofurovich
VATANPARVARLIK VA MILLIY G'URURNING FALSAFIY KATEGORIAL NEGIZLARI 137-141

Jabborov Jamshid Azimovich
MA'NAVIY EHTIYOJLAR JAMIYAT MA'NAVIY HAYOTINING TARKIBIY QISMI
SIFATIDA 142-148

Coatov Fayram
БАЙРАМЛАР – МИЛЛАТНИНГ ОЛИЙ ҚАДРИЯТИ 149-156

Raxmatova Xolidaxon Xolikovna
NAQSHBANDIYLAR EHTIROMIGA SAZOVOR BUYUK ZOT 157-161

Wang XiaoYu
AN ANALYSIS OF THE MYTHICAL PATTERNS IN ULYSSES FROM THE PERSPECTIVE OF
ARCHETYPE THEORY 162-170

Mamadkulova Kamila Abdukhalikovna
FEATURES OF 19th CENTURY LITERATURE: ROMANTICISM AND REALISM 171-175

Aripova Saodat Taxirovna
INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA KONCHILIK LEKSIK BIRLIKLARINING LEKSIK-SEMANTIK
XUSUSIYATLARI 176-181

Xudoyqulov Behzod Abbosovich
ITALYAN TILIDAGI FRAZEOLGIK IBORALAR TARJIMASI VA ULARNING O'ZBEK TILIDAGI
EKVIVALENTLARI 182-187

Mavlonova Gulnora Abdig'ani qizi
ADABIYOTDA QO'LLANILGAN EVFEMIZMLAR (ROMAN VA SHE'RIYAT) MISOLLAR
BILAN 188-192

Tuxtayeva Dildora Zokirovna, Izzatilloeva Sevinch Nusratilloevna
INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA "YAXSHILIK" KONSEPTINI IFODALOVCHI MAQOLLARNING
MILLIY-MADANIY XUSUSIYATLARI 193-197

Djurayeva Orzigul Gafurovna
QAXXOR BAXSHI RAHIMOV IJODINING O'RGANILISHI 198-204

Gafarova Shahnoza Hayrullayevna
TIL VA TA'LIM: MUAMMO VA YECHIMLAR 205-209

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР*Исломқулова Шоҳсанам Ваҳобжон қизи*ВРАЧНИНГ КАСБИЙ ЖАВОБГАРЛИГИНИ СУҒУРТА ҚИЛИШНИ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ
ТАРТИБГА СОЛИШНИНГ ОМИЛЛАРИ ВА ЗАРУРИЯТИ ..... 210-215*Sarvinov Sunnatillaeva*PROCEDURAL CHALLENGES IN THE REGULATION OF ABUSE OF DOMINANT POSITION IN
UZBEKISTAN ..... 216-222**13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ***Soliyev Ibodulloxon Ismatullayevich*FACTORS AFFECTING THE EFFICIENCY OF REFORMS IN THE MANAGEMENT SYSTEM OF
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS ..... 223-233*Shokirov Po'lat*TALABALARGA ATLETIK GIMNASTIKA MASHG'ULOTLARINI JOZIBADORLIGINI OSHIRISHING
USLUBIY ASOSLARI ..... 234-238*Begmatova Dilnoza Muxtarovna*JAHON MIQYOSIDA TA'LIM JARAYONI SUBYEKTLARIDA MADANIY IMMUNITETNI
SHAKLLANTIRISH TENDENSIYALARI ..... 239-243*To'rayev Panji To'xtayevich*MILLIY KURASH MASHG'ULOTLARIDA UMUMIY JISMONIY TAYYORGARLIKNI TASHKIL
ETISH VA SHAKLLANTIRISH ..... 244-248*Axmedova Nafisa Isaxodjayevna, Azamatov Abdullo Isaxo'ja o'g'li, Lutfullina Rumiya Anvarovna*
OLIV TA'LIM MUASSASALARIDA JISMONIY TARBIYA VA SPORT FAKULTETLARI TALABALARI
UCHUN ANTIDOPING QOIDABUZARLIKLARINING OLDINI OLISH MEXANIZMINI

YARATISH 249-256

*Egamberdiyev Javlonbek*TA'LIM MUASSASALARIDA MA'NAVIY-MA'RIFIY ISHLARNI TASHKIL QILISH VA UNING
ILMIY-USLUBIY ASOSLARI ..... 257-260*Kenjaboev Abdisalim Erkaboevich*ZAMONAVIY TA'LIM- TARBIYA JARAYONIDA PEDAGOGIK RAHBARNING
KOMPETENTLIGI 261-265

Tuxtayeva Dildora Zokirovna

Buxoro davlat pedagogika instituti, Xorijiy tillar kafedrası o'qituvchisi
Email: anvar@infosciencproblems.uz

Izzatilloevna Sevinch Nusratilloevna

Buxoro davlat pedagogika instituti,
Xorijiy til va adabiyot yo'nalishi 1-boshqich talabasi

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA "YAXSHILIK" KONSEPTINI IFODALOVCHI MAQOLLARNING MILLIY-MADANIY XUSUSIYATLARI

Annotatsiya. Ushbu maqola til va madaniyat muammolaridagi eng muhim lingvistik masalalardan biri bilan bog'liq. Ikki tildagi maqollarni qiyosiy tahlil qilish jarayonida xalqning mentaliteti va milliy xarakteri asosiy yetakchi hisoblanadi. Shu o'rinda ingliz va o'zbek xalqining o'ziga xos mentaliteti va urf-odatlaridan kelib chiqqan holda tildagi maqollar ixcham va ifodali tarzda xalqlarning milliy o'zligini ko'rsata oladi. Ingliz maqollarini o'zbek tiliga yoki o'zbek maqollarini ingliz tiliga tarjima qilish va maqollarning muqobil variantlarini keltirish jarayonida aynan ma'no mazmunini saqlab qolish juda muhim hisoblanadi. Ingliz va o'zbek tillaridagi "yaxshilik" tushunchasini maqollar orqali amalga oshirilishi misollari orqali tahlil qilingan. Millat ma'daniyatini, xalqning o'zligini anglatuvchi, milliy qadryatlarini aks ettiruvchi omillardan biri bu xalq og'zaki ijodi bo'lib, u faqat shu xalqqa xosdir. Ma'lumki, turli madaniyatlar bir xil madaniy hodisalarga turlicha qarashlarga ega. Bu tushunchalarni ifodalash usullari ham farq qilishi mumkin. Maqollar u yoki bu xalqqa oid tarixiy, madaniy ma'lumotlarni yetkazish va saqlashda asosiy rol o'ynaydi. Madaniyat va til masalalari o'rtasidagi munosabatlarni tahlil qilish juda muhimdir.

Kalit so'zlar: maqol, lingvokulturalogiya, konsept, ekvivalentlik, paremiologiya, yaxshilik.

Tukhtayeva Dildora Zokirovna

Teacher of the Department of Foreign Languages,
Bukhara State Pedagogical Institute

Izzatilloevna Sevinch Nusratilloevna

Bukhara State Pedagogical Institute,
1st year student of Foreign Language and Literature department

NATIONAL-CULTURAL CHARACTERISTICS OF PROVERBS EXPRESSING THE CONCEPT OF "GOODNESS" IN ENGLISH AND UZBEK

Abstract: This article is related to one of the most important linguistic issues in the problems of modern language and culture. In the process of comparative analysis of proverbs in two languages, the mentality and national character of the people is the main leader. Based on the unique mentality and customs of the English and Uzbek people, proverbs in the language can concisely and expressively show the national identity of the peoples. In the process of translating English proverbs into Uzbek or Uzbek proverbs into English and providing alternative versions of proverbs, it is very important to preserve the meaning. One of the factors that reflect the culture of the nation, the identity of the nation, and reflect its national values, is the oral creativity of the nation, which is unique to this nation. It is known that different cultures have different views on the same cultural phenomena. The way these concepts are expressed may also differ. Proverbs play a key role in conveying and preserving historical and

cultural information about a particular nation. It is very important to analyze the relationship between culture and language issues.

Key words: proverb, linguistic culture, concept, equivalence, paremiology, goodness.

Тухтаева Дилдора Зокировна

Преподаватель кафедры иностранных языков
Бухарского государственного педагогического института

Иззатиллоева Севинч Нусратиллоевна

Бухарский государственный педагогический институт,
студент 1 курса факультета иностранного языка и литературы

НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПОСЛОВИЙ, ВЫРАЖАЮЩИХ ПОНЯТИЕ «ДОБРО» НА АНГЛИЙСКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ

Аннотация. Данная статья связана с одним из важнейших лингвистических вопросов в проблемах современного языка и культуры. В процессе сравнительного анализа пословиц на двух языках главным руководителем является менталитет и национальный характер народа. Основываясь на уникальном менталитете и обычаях английского и узбекского народов, пословицы на языке способны лаконично и выразительно показать национальную самобытность народов. В процессе перевода английских пословиц на узбекский язык или узбекских пословиц на английский язык и предоставления альтернативных вариантов пословиц очень важно сохранить смысл. Одним из факторов, отражающих культуру нации, самобытность нации, отражающих ее национальные ценности, является устное творчество нации, уникальное для этой нации. Известно, что в разных культурах существуют разные взгляды на одни и те же культурные явления. Способы выражения этих понятий также могут различаться. Пословицы играют ключевую роль в передаче и сохранении историко-культурной информации о том или ином народе. Очень важно проанализировать взаимосвязь культурных и языковых вопросов.

Ключевые слова: пословица, языковая культура, понятие, эквивалентность, паремиология, добро.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI1Y2024N27>

Kirish. Millatni o'zligini ko'rsatuvchi milliy qadriyatlarni, xalqning madaniyatini ifodalovchi omillardan biri bu xalq og'zaki ijodidir. Xalq yaratgan ma'naviy madaniyatning yaxlit bir butunligi bu albatta o'sha xalqning maqollari hisoblanadi. Maqol bu ibratli so'zdir. Shunday so'zki, so'zga husn beradi, fikrni tushunib olishni osonlashtiradi, uni yorqin, ta'sirchan qiladi. Shuning uchun ham maqol odamlar nutqida har doim hamroh bo'ladi. [3; S.Ahmedov, B.Qosimov, R.Qo'chqorov, Sh.Rizayev. 5-sinf Adabiyot I qism. Toshkent. "Sharq" nashriyoti. 2015-yil . 9-bet]. Maqollar publitsistikada, ilmiy ommabop matnlarda va ayniqsa, badiiy asarlarda keng qo'llaniladi. So'z ko'rki bo'lgan maqol va matallardan foydalanish har bir qalam ahlining so'z boyligini orttiradi, uning nutqini o'tkir va ta'sirli qiladi, unga badiiy jihatdan sayqal beradi. [1; A.Shomaqsudov, I.Rasulov, R.Qo'ngirov, X.Rustamov. O'zbek tili stilistikasi. Toshkent. "O'qituvchi" nashriyoti. 1983-yil.]. Maqollar o'z tabiatiga ko'ra xalqaro janr hisoblanadi. Dunyoda o'z maqollariga ega bo'lmagan xalqning o'zi yo'q. Chunki har bir xalq hayotiy tajribalarini maqollar shaklida avlodlarga qoldiradi. Shuning uchun ham turli xalqlar og'zaki ijodida mazmun va shakl jihatidan bir-biriga yaqin hamda hamohang maqollar ko'p uchraydi. Chunki har bir xalq hayoti va tarixida juda ko'p o'xshashliklar, umumiyliklar mavjud.

O'zbek xalq maqollari ko'pincha maqol, masal, matal, zarbulmasal, naql,

hikmat, foyda, hikmatli so'z, tanbeh, mashoyixlar so'zi, donolar yoki donishmandlar so'zi, oqinlar so'zi va otalar so'zi atamaları bilan el orasida mashhur. Ko'pincha ilmiy taomilda maqol atamasi qo'llanadi. Ingliz tilida maqol atamasi asosan "proverb" so'zi orqali ifodalanadi.

Ba'zan ko'plab adabiyotlarda : adages, dictums, maxims, mottoes, precepts, saws, truisms so'zlari orqali ham maqol tushunchasini berishimiz mumkin.

Adabiyotlar tahlili va metodlar. Mazkur maqolani tahlil qilish jarayonida ilmiy ishning mantiqiylik, tarixiylik, izchillik va obyektivlik usullaridan keng foydalanildi. Ingliz va o'zbek tillarida maqollarning milliy-madaniy xususiyatlari haqida qisqacha tahlil olib borildi. "Tumanishvili K. The specific and the Universal in the Proverb Genre / Rustaveli Institute of Georgian Literature" kitobi asosiy o'quv qo'llanma bo'lib belgilandi. Bundan tashqari o'zbek tilshunos olimlaridan To'ra Mirzayev, Asqar Musaqluv, Bahodir Sarimsoqovlar tomonidan tuzilgan "O'zbek xalq maqollari" ning oxirgi nashridan o'zbek xalq maqollari keltirilgan.

Muhokama va natijalar. Bizga ma'lumki, har bir xalq maqollarida o'sha millatning milliy madaniy xususiyatlari, tarixi, o'tmishi bilan chambarchas bog'liq bo'ladi. Maqollar qadimdan insonlarga yaxshilik qilish, do'stlik, ota-onaga hurmat, vatanni sevish, o'zaro hurmat kabi milliy madaniy tushunchalarni o'zining ma'nolarida aks ettirgan bo'ladi. Ingliz va o'zbek tillarida mana ham shunday tushunchalar ularning maqollarida tur xil usullarda tasvirlanib keladi. Ayniqsa 'Yaxshilik' tushunchasi azaldan ingliz va o'zbek tillarida eng oliy qadriyatlardan hisoblanib, yaxshilik konseptini o'zida ifodalagan maqollarni insonlarni bir biriga o'zaro hurmat qilish, yordam berish kabi ezgu g'oyalarga yetaklaydi. Bunday misollarni bir qancha misollarda ko'rishimiz mumkin. Masalan, ingliz tilida "Kindness begets kindness" va "Goodness attracts goodness" maqollari o'zbek tiliga tarjima qilganda adekvat variantga murojaat qilsak, o'zbek xalqida ham shu mazmuni ifodalovchi "Yaxshilik yaxshilikni chaqiradi" degan maqol uning yaqinroq ekvivalenti hisoblanadi. Ushbu maqollarda ifodalangan mazmun ijobiy harakatlar va ezgu xatti-harakatlar ijobiy natijalarni jalb qiladi, degan fikrni o'z ichiga oladi. Mazkur misollar orqali bir til, hatto o'zaro yaqin bo'lmagan va umuman bir-biriga qardosh bo'lmagan tillardagi turli maqollar yagona mantiqiy turga tegishli bo'lishi va bir xil alomatni ko'rsatishini ko'rishimiz mumkin. Maqollar ko'pincha madaniyatlar ichida uzviy ravishda rivojlansa-da, bu alohida so'z yaxshi xulq-atvor va ijobiy oqibatlar o'rtasidagi bog'liqlik haqidagi universal tushunchani aks ettiradi. Ezgulikni o'z ezguligi orqali jalb qilish tushunchasi turli madaniy va falsafiy an'analarning umumiy qadriyatlaridan kelib chiqadi.

Tarix shuni ko'rsatadiki, ingliz va o'zbek xalqida dehqonchilik, chorvachilik asosiy kundalik yumushlaridan biri hisoblanib, ikki til madaniyatida shu kabi vazifalar maqollarda aks etishini aynan o'zbek tilida "Nima eksang, shuni o'rasan" maqolida ko'rishimiz mumkin. Maqolda ifodalanilayotgan ma'no turli diniy va falsafiy an'analarga borib taqaladi. Ya'ni bu ko'pincha qishloq xo'jaligi tasvirlari bilan bog'liq bo'lib, unda urug'larni ekish insonning qilgan harakatlari yoki tanlovini ifodalaydi va hosilni yig'ish — bu harakatlarning natijalari yoki natijalarini anglatadi. Bu maqol ezgulik mazmunida urug' ekish yaxshi hosil berganidek, ijobiy harakatlar yoki ezgu ishlar ijobiy oqibatlarga olib keladi degan fikrni ta'kidlaydi. Ingliz adabiyotida "You reap what you sow" degan maqolga duch kelasiz va bu ayni o'zbek tilidagi "Nima eksang, shuni o'rasan" bilan bir xil mazmunga ega. Ikki xalq madaniyatlarida 'yaxshilik' konsepti dehqonning hosil ekish, hosilni yig'ish holatiga taqqoslanib, taqqoslanilayotgan tillar madaniyatida yaxshilik qilish yaxshilikka, ezgu maqsadlarga yetaklashi kabi bir xil tushunchalarni ifodalab kelyapti.

K. Tumanishvili: "maqollar – bu millatning tarixiy o'y-fikrlari natijasi bo'lib, ularni ma'lum bir guruhning "avtobiografik" xotirasi"- deb nomlaydi. Maqollar milliy shakl namunalari bo'lib, millat ongida uyg'unlikda va milliy fikrlash tizimi asosida joylashgandir. Bu esa etnik guruhning qirralarini tabiiy ravishda namoyon etadi va genetik axborot natijasida quriladi. [7; Tumanishvili K. The specific and the Universal in the Proverb Genre / Rustaveli Institute of Georgian Literature. Volume1, 2007]. Insoniyat qadim zamonlardan beri yashab

kelayotgan bu dunyo yaxshilikka juda ham muhtoj. Yaxshilik chinakam insoniylik bo'lib, u insonning qarashlarini, quvonchlarini ifodalaydi. Yaxshi gap gapirish, yaxshi so'z eshitish, yomonlikka ko'z yumish, nafsdan qochish bularning barchasi insoniylikka kiradi. Shuning uchun insonning kechirgan hayoti, uning qilgan har qanday yaxshiligi, xalqqa bo'lgan nafi, mehr-muhabbati, rahm-shafqati bilan o'lchanadi. O'zbek xalq og'zaki ijodida "Yaxshilik o'lmaydi" degan maqolda ezgulik va ezgu amallarning bardavom bo'lishi, darhol ko'zga tashlanmasa ham ijobiy oqibatlarga olib kelishi g'oyasini bildiradi. Bu ezgu ish natijasida yaratilgan yaxshilik mavjud bo'lishda davom etishini va vaqt o'tishi bilan turli yo'llar bilan namoyon bo'lishi mumkinligini ko'rsatadi. Bu maqolning ingliz tilidagi ekvivalenti sifati "A good deed is never lost" maqolini olishimiz maqsadga muvofiq bo'ladi.

Yaxshilik shunaqa xususiyatga egaki, egasiga ortig'i bilan qaytadi, va insonga albatta yaxshi ezguliklar olib keladi. Ammo qilinayotgan yaxshi ish boshqalarga ko'z-ko'z qilmasdan, kishining obro'-e'tiborini, martabasining yuksalishini yoki boshqa bir moddiy manfaatni ko'zlamagan holda qilinishi lozimligi o'zbek va ingliz madaniyatiga xos tushunchalardir. O'zbek tilida "Yaxshilik qil, suvga sol" degan maqol insonning e'tirof va mukofot kutmasdan, yaxshilik qilish kerakligi haqidagi g'oyani o'zida mujassam etgan. Ushbu maqolda ifodalangan histuyg'ular kamtarlik, fidoyilik kabi fazilatlarga mos keladi va chinakam ezgulik shaxsiy manfaat yoki e'tirof etishdan ko'ra ijobiy ta'sir ko'rsatish istagidan kelib chiqadi. Evaziga hech narsa kutmasdan yaxshilik qilish tushunchasi turli madaniy va falsafiy an'analarda umumiy mavzudir. Inglizlarda ayni shu maqolning ekvivalenti sifatida "Do good and forget it" maqolini olishimiz mumkin. Bu ingliz o'zbek tillarining madaniyatlari o'rtasida uyg'unlik mavjudligining bir namunasidir.

Har bir xalqning maqollar zaxirasi o'ziga xosdir. O'zbek xalq maqollari o'zbek xalqi donishmandligining hosilasi hisoblanadi. O'zbek maqollari tasnifi masalasi bugungi kunda o'z yechimini kutayotgan mavzu hisoblanadi. O'zbek xalq maqollarining paydo bo'lish jarayoni xususida shunday fikr bildiriladi: "Xalqning qalbida ibratli fikr hayot haqidagi xulosalar pishib, yetilib turgan bo'ladi. Ko'pni ko'rgan, zukko va gapga chechan odam uni bir necha so'z vositasida yuzaga chiqaradi. Shu tariqa maqol paydo bo'ladi, – deb izohlaydi. Haqiqatan ham, aslida avval og'zaki nutqda paydo bo'luvchi maqollar og'zaki nutqimizda keng qo'llaniladi. Ular nutqimizni ixcham va ravon, teran va mazmunli bayon qilishga yordam beradi" [2; Qo'shoqov M. So'z ko'rki maqol. Toshkent: O'qituvchi, 1963.-B.4]. Ingliz tilida "Good comes slowly" ya'ni o'zbek tilidagi "Sabrning tagi — sariq oltin" degan hikmatli maqol sabr-toqat va matonat oxir-oqibat mukofotlanishidan dalolat beradi. Ushbu maqolning etimologiyasi turli manbalarga borib taqaladi, lekin u odatda "foydali natijalar yoki yutuqlar ko'pincha vaqt va kuch talab qiladi"- degan fikrni aks ettiradi. Maqol qimmatli yoki muhim yutuqlar har doim ham darhol bo'lavermaydi va qat'iyatlilik, fidoyilik va vaqt o'tishi bilan qiyinchiliklarga dosh berishga tayyorlikni talab qilishi mumkinligi haqidagi kengroq mavzuga mos keladi. Bu g'oya turli madaniyat va tillarda turli shakllarda ifodalangan bo'lib, bu hikmatning umumbashariy mohiyatini ta'kidlaydi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ingliz va o'zbek tillari madaniyatlarida turmush tarzida, an'analarda yaxshilik, ezgulik, eng oliyhimmat fazilatlardan biri hisoblanadi. Yaxshilik, tushuncha xalq og'zaki ijodi, badiiy asarlarda hamisha madh etib kelinadi. Ikki tilda mavjud bo'lgan maqollarda ham bu tushuncha turli usullarda, turli xil vositalar orqali ifodalaniladi. Biz yuqorida keltirib o'tgan maqollarda taqqoslanilayotgan tillarda bir biriga yaqin ekvivalentlar hisoblanadi va ingliz va o'zbek xalqlarining milliy madaniy o'xshashliklar, bog'liqlar mavjudligiga misollar bo'la oladi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. A.Shomaqsudov, I.Rasulov, R.Qo'ngirov, X.Rustamov. O'zbek tili stilistikasi. Toshkent. "O'qituvchi" nashriyoti. 1983-yil.
2. Qo'shoqov M. So'z ko'rki maqol. Toshkent: O'qituvchi, 1963.-B.4
3. S.Ahmedov, B.Qosimov, R.Qo'chqorov, Sh.Rizayev. 5-sinf Adabiyot I qism. Toshkent. "Sharq" nashriyoti. 2015-yil.
4. TUKHTAEVA, D. Z., & TURSUNOVA, G. N. (2021). THE COMPARATIVE ANALYSIS OF ENGLISH AND UZBEK PHRASEOLOGIES REPRESENTING HUMAN INTELLECTUAL+ ABILITIES IN SEMANTIC FIELD. NOVAINFO. RU, (132), 79-81.
5. Тухтаева, Дилдора, and Маликабону Бахтиёрова. "E TEL LILIAN VOYNICHNING "SO 'NA" ASARIDA BOSH QAHRAMONLAR DINAMIKASI." Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences. 3.S/4 (2023): 314-318.
6. T.Mirzayev, A.Musoqulov, B.Sarimsoqov. O'zbek xalq maqollari. Toshkent. "Sharq" nashriyoti. 2016-yil.
7. Tumanishvili K. The specific and the Universal in the Proverb Genre / Rustaveli Institute of Georgian Literature. Volume1, 2007
8. www.google
9. www.thesaurus
10. www.vaqf.uz
11. www.wikipedia

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/1 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).